

DONESIENIA

Short notes

***Astrapaesus ulmi* (ROSSI, 1790) we Wrocławiu (Coleoptera: Staphylinidae)**

<http://doi.org/10.5281/zenodo.1175623>

Astrapaesus ulmi (ROSSI, 1790) in Wrocław (Coleoptera: Staphylinidae)

Rodzaj *Astrapaesus* GRAVENHORST, 1802 (opisany przez pierwszego dyrektora instytucji, w której autor niniejszego doniesienia pracuje) był przez długi czas traktowany jako przedstawiciel podplemienia Quediina w obrębie plemienia Staphylinini. Najnowsze badania, w których uczestniczyli m.in. polscy specjaliści (PIETRYKOWSKA-TUDRUJ E. *et al.* 2014. *Contributions to Zoology* 83(1): 41–65) doprowadziły do wydzielenia odrębnego podplemienia, Cyртоquediina (BRUNKE A. *et al.* 2016. *Cladistics* 32(4): 427–451), w którym aktualnie sklasyfikowany jest *Astrapaesus*. Jest to rodzaj obejmujący tylko jeden gatunek, *A. ulmi* (ROSSI, 1790) szeroko rozmieszczony omalże w całej Europie (poza Skandynawią) i w azjatyckiej części Turcji (podsumowanie zasięgu wg. WOJASA T. 2011. *Wiadomości Entomologiczne* 30(1): 27–30).

W Polsce *A. ulmi* uważany jest za gatunek bardzo rzadki; pod koniec XIX w. został wykazany z Krakowa przez RYBIŃSKIEGO M. (1897. *Sprawozdania Komisji Fizyograficznej* 32: 46–62), jednak w późniejszych czasach jego obecność na ziemiach polskich poddawana była w wątpliwość (np. HORION A. 1965. *Faunistik der mitteleuropäischen Käfer. Band X: Staphylinidae 2. Teil Paederinae bis Staphylininae. Überlingen-Bodensee, XV + 1–335*). Dopiero w 114 lat po pierwszym rekordzie ponownie odnaleziono *A. ulmi* w Polsce; WOJAS T. (2011; *ibidem*) odłowił liczne osobniki w krakowskim kamieniołomie wapienia. Z tego samego stanowiska pochodziły chrząszcze pozyskane kilka lat później, od których PIETRYKOWSKA-TUDRUJ E. *et al.* (2014; *ibidem*) na drodze hodowli uzyskali wszystkie stadia rozwojowe i opisali wcześniej nieznane cechy jaj, larw i poczwerek.

WOJAS T. (2011; *ibidem*) uznał, że gatunek ten w Polsce związany jest z biotopami kserotermicznymi. Są to wnioski oparte na danych z zaledwie dwóch stanowisk *A. ulmi* w kraju i należy do nich podchodzić z dystansem, ponieważ doniesienia o odłowieniu tego kusaka w innych państwach stosunkowo często dotyczą odmiennych biotopów i okoliczności. Dla przykładu, *A. ulmi* bywał znajdowany na okresowo zalewanych terenach nadrzecznych (FÜLÖP D. 2005. *TISCLA Monograph Series* 7: 97–147, STAN M. 2005. *Travaux du Museum National d'Histoire Naturelle „Grigore Antipa”* 48: 87–101), pod szczątkami roślinnymi w miejscach wilgotnych (REITTER E. 1909. *Fauna Germanica. Die Käfer des Deutschen Reiches* 2, Lutz, Stuttgart: 392 pp.), na wybrzeżu morskim u podnóży klifu (HANCE D. 2007. *The Coleopterist* 16(1): 1–2), a nawet w warunkach miejskich (KREISSL E. 1987. *Mitteilungen der Abteilung für Zoologie am Landesmuseum Joanneum* 40: 65–66). Starsi autorzy podawali dane dotyczące występowania tego gatunku w próchnie drzew, zarówno w dziuplach jak i pod korą (np. REDTENBACHER

L. 1874. Fauna austriaca. Die Käfer nach der analytischen Methode bearbeitet, ed. 3, Bd. 1. Carl Gerold's Sohn, Wiedeń: 571 pp., GANGLBAUER L. 1895. Die Käfer von Mitteleuropa, 2. Die Käfer der österreichisch-ungarischen Monarchie, Deutschlands, der Schweiz, sowie des französischen und italienischen Alpengebietes. Vol. 2, Familienreihe Staphylinoidea. I. Theil. Staphylinidae, Pselaphidae. Carl Gerold's Sohn, Wiedeń: 880 pp.), brak jednak podobnych znalezisk odnotowanych we współczesnej literaturze.

Drugie współczesne znalezisko *A. ulmi* znajduje się na terenie miejskim:

Dolny Śląsk: [XS36] Wrocław, Popowice, 10.05.2016, 1 ex. na chodniku, leg. et coll. P. Jałoszyński.

We Wrocławiu i w jego najbliższych okolicach nie ma stanowisk zbliżonych do krakowskich kseroterm, które były dotychczas jedynymi znanymi miejscami występowania *A. ulmi* w Polsce. Miasto i jego okolice są ciepłą enklawą; być może kserotermie nawapienne nie są koniecznym warunkiem obecności *A. ulmi* w naszym kraju.

PAWEŁ JAŁOSZYŃSKI, Muzeum Przyrodnicze Uniwersytetu Wrocławskiego, Wrocław
scydmaenus@yahoo.com

Accepted: 12 January 2018; published: 19 February 2018

Licensed under a Creative Commons Attribution License <http://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>